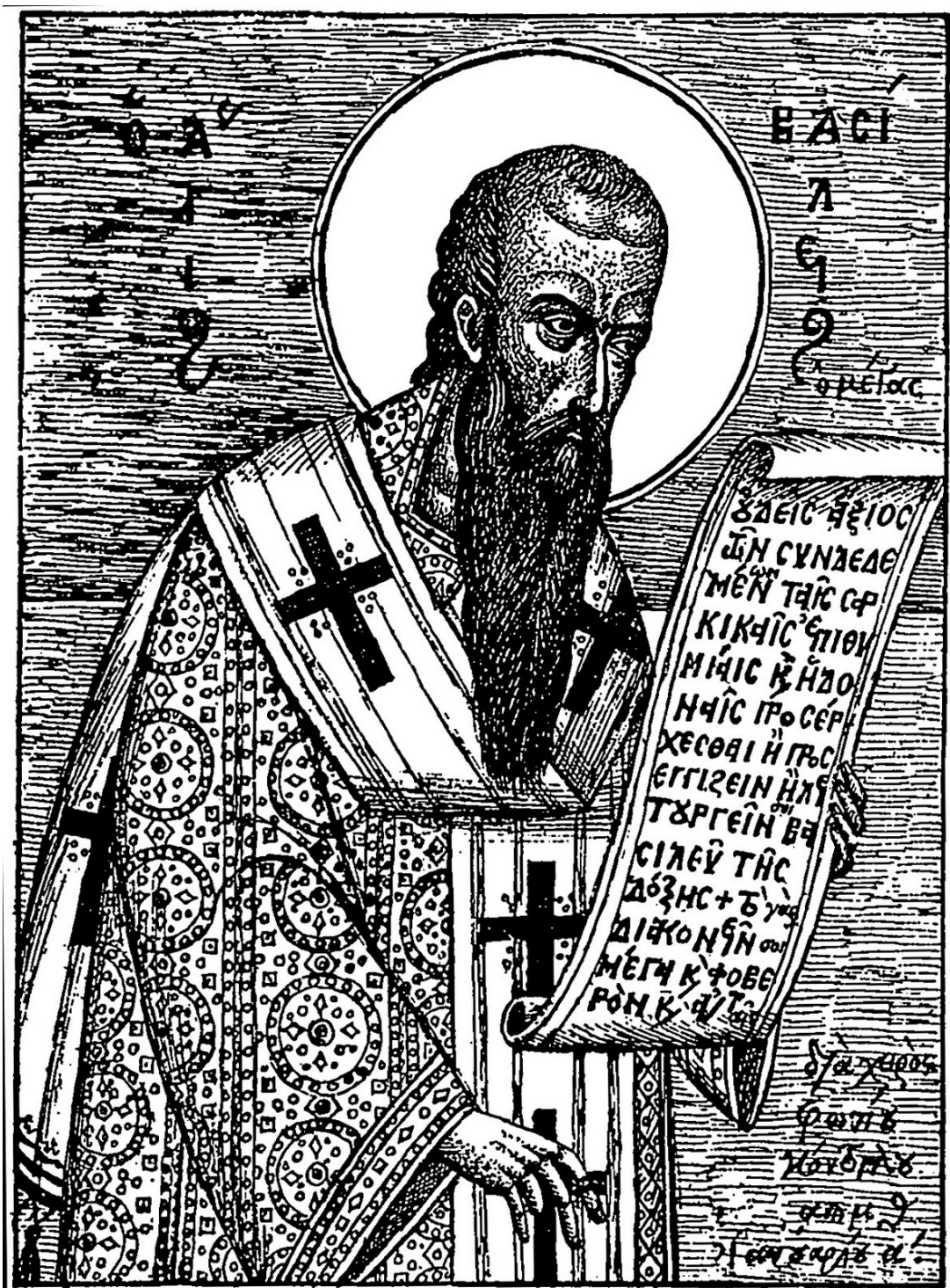

1 Ιανουαρίου 2020

Θέλω να μιλήσω για τον άγιο Βασίλειο (Φώτης Κόντογλου)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Θεολογία και Ζωή](#)

Ένα «διαφορετικό» κείμενο για τον Μέγα Βασίλειο από τον Φώτη Κόντογλου

Έχει γραφεί και υποστηριχθεί από πολλούς ότι κανείς άλλος νεοέλληνας συγγραφέας δεν προσέγγισε σε τέτοιο βαθμό τα προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου, όπως ο Φώτης Κόντογλου. Ίσως γιατί είναι από τους λίγους που «πάτησαν» γερά πάνω στην παράδοση του τόπου και συνδέθηκαν στενά με τις

ρίζες του. Στο κείμενο που ακολουθεί ο Κόντογλου παίρνει αφορμή από το γεγονός ότι κάποιοι θεολόγοι ορθόδοξοι, επηρεασμένοι όμως από τη θεολογία της Δύσης υπερτονίζουν την κατά κόσμον σοφία του Μεγάλου Βασιλείου, παραθεωρώντας έτσι την αγιότητα του βίου του, για να καταλήξει: «Εμείς κάναμε έναν Χριστιανισμό βολικό και ανθρώπινο». Όμως αυτός είναι παραμορφωμένος Χριστιανισμός.

Κατερίνα Χουζούρη

«Ο Μέγας Βασίλειος κι' ο Παραμορφωμένος Χριστιανισμός»

Θέλω να μιλήσω για τον άγιο Βασίλειο, αλλά να μην πω τα συνηθισμένα που λένε όσοι γράφουνε γι' αυτόν τον αληθινά Μέγαν άγιο. Προπάντων κάποιοι θεολόγοι φραγκοδιαβασμένοι, που δεν τους ενδιαφέρει σχεδόν καθόλου η αγιότητά του κ' η κατά Θεόν σοφία του, αλλά η "θύραθεν" σοφία του, η γνώση που είχε στα ελληνικά γράμματα, στη ρητορική και στάλλα εφήμερα και εξωτερικά στολίδια αυτής της βαθιάς ψυχής, λησμονώντας τι γράφει ο απόστολος Παύλος για την κοσμική σοφία, που τη λέγει "μωρίαν παρά τω Θεώ".

Για τους τέτοιους, η φιλοσοφία είναι σεβαστή, μάλιστα περισσότερο από τη θρησκεία κι' ας θέλουνε να το κρύψουνε, η επιστήμη πιο πειστική από την πίστη, η αρχαιότητα πιο σπουδαίο οικόσημο από τον Χριστιανισμό. Γι' αυτό, όλα τα μετράνε μ' αυτά τα μέτρα. Η αξία των αγίων Πατέρων δεν έγκειται στην αγιότητά τους, αλλά στο κατά πόσον είναι δεινοί ρήτορες, δεινοί συζητηταί, δυνατοί στο μυαλό, μ' ένα σύντομον λόγο, κατά πόσον έχουνε όσα εκτιμούσε και εκτιμά η αμαρτωλή ανθρωπότητα κι' όσα είναι ή περιττά για το χριστιανό, ή βλαβερά, κατά το Ευαγγέλιο. Μα δεν πάει να λέγη το Ευαγγέλιο! Αυτοί οι διδάσκαλοι του λαού δεν ρωτάνε τίποτα, αυτοί τραβάνε το χαβά τους.

Τον Παύλο, που είχε πη χίλιες φορές και κατά χίλιους τρόπους πως η γλωσσική επιτηδειότητα δηλ. η ρητορεία, είναι ψεύτικη και δεν τη θέλει ο Χριστός, αυτοί, σώνει και καλά, με το ζόρι, τον ανακηρύξανε "μέγαν ρήτορα", αυτόν που είπε λ.χ. "ου γαρ απέστειλέ με ο Χριστός βαπτίζειν, αλλ' ευαγγελίζεσθαι, ουκ εν σοφία λόγου, ίνα μη κενωθή ο σταυρός του Χριστού", και που γράφει στους Κολοσσαείς: "Βλέπετε (προσέξετε) μη τις υμάς έσται ο συλαγωγών δια της φιλοσοφίας και κενής απάτης, κατά την παράδοσιν των ανθρώπων, κατά τα στοιχεία του κόσμου, και ου κατά Χριστόν". Αυτοί όμως που εξηγούνε στο λαό την Αγία Γραφή, είναι κουφοί και τυφλοί, ή κάνουνε πως δεν ακούνε και δεν βλέπουνε, κι' αυτόν που είπε πως η φιλοσοφία είναι "κενή απάτη", τον ανακηρύξανε μέγαν φιλόσοφον, στοχαστήν, τετραπέρατον εγκέφαλον "κατά την παράδοσιν των ανθρώπων, κατά τα στοιχεία του κόσμου, και ου κατά Χριστόν". Θέλουνε να τον κάνουνε "εφάμιλλον των αρχαίων φιλοσόφων οίτινες εδόξασαν την ανθρωπότητα", ώστε να έχη κι' ο Χριστιανισμός κάποιους μεγάλους νόας κι' όχι μοναχά τους πτωχούς τω πνεύματι, τα φτωχαδάκια, τους αγράμματους Αποστόλους, τους απλοϊκούς ασκητάδες, τους ευκολόπιστους μάρτυρες και αγίους.

Τους τέτοιους ψευτοχριστιανούς τούς τρώγει η περηφάνια, η κοσμική ματαιοδοξία, επειδή είναι αυτοί που λέγει ο ίδιος ο Παύλος “εική φυσιούμενοι υπό του νοός της σαρκός αυτών”, και “εν σαρκί όντες” και τα σαρκικά τιμώντες, θέλουν “Θεώ αρέσει”. Τον Παύλο που είπε τον φοβερό τούτον λόγο “παν ό ουκ εκ πίστεως, αμαρτία εστίν” δηλ. “ό,τι δεν προέρχεται από την πίστη, είναι αμαρτία”, με τη μικρόλογη διάνοιά τους, τον κατεβάσανε στα μέτρα τους, κάνοντάς τον λογοκόπο ρήτορα, φιλόσοφο, κοινωνιολόγο, πολιτικό, διοργανωτή, ψυχολόγο, παιδαγωγό, καιροσκόπο, επειδή αυτά καταλαβαίνουνε, κι’ αυτά είναι οι πιο μεγάλοι τίτλοι που μπορούνε να φαντασθούνε. Με πιο γερά λόγια και πιο καθαρά, ζωηρά

και τρανταχτά, δεν μπορούσε να τους πη αυτά τα πράγματα κανένα στόμα, παρεκτός από τον Παύλο, και όμως δεν πήρανε χαμπάρι οι καινούριοι γραμματείς. Ας είναι τα λόγια του σαν σφυριά που κοπανάνε τα ξερά καύκαλά τους, εκείνοι: το γουδί το γουδοχέρι. Άκουσε πώς μιλά ο Παύλος για την αρχαία σοφία: “Επειδή (γάρ) εν τη σοφία του Θεού ουκ έγνω ο κόσμος δια της σοφίας (φιλοσοφίας) τον Θεόν, ευδόκησεν ο Θεός δια της μωρίας του κηρύγματος σώσαι τους πιστεύοντας. Επειδή και Ιουδαίοι σημείον αιτούσι, και Έλληνες σοφίαν ζητούσιν, ημείς δε κηρύσσομεν Χριστόν εσταυρωμένον, Ιουδαίοις μεν σκάνδαλον, Έλλησι δε μωρίαν...”. Λοιπόν, ιδού τι λέγει ο Παύλος και τι διδάσκουνε οι εξηγητές του Ευαγγελίου και του ίδιου του Παύλου, δηλαδή τη μεμωραμένη σοφία, που θεωρεί τη διδασκαλία του Χριστού μωρία.

Δείχνω μεγάλη επιμονή σ’ αυτό το ζήτημα, γιατί αυτοί που θέλουνε να νοθέψουνε το κατακάθαρο νερό του Ευαγγελίου, “το ύδωρ το ζων το αλλόμενον εις ζωήν αιώνιον”, με τα βαλτόνερα της γνώσης και της αρχαίας φιλοσοφίας που πίνανε κείνον τον καιρό οι ταλαίπωροι άνθρωποι, “οι μη έχοντες ελπίδα”, χωρίς να ξεδιψάσουνε, αυτοί λοιπόν οι τυφλοί οδηγοί στραβώνουνε τον κόσμο, και γίνονται αιτία με τις θεωρίες τους να πέφτουνε οι νέοι στην απιστία, γιατί ψυχές που θρέφονται με την “κενή απάτη”, πού θα καταντήσουνε παρά στην απιστία, ομολογημένη ή ανομολόγητη;

Όλα αυτά προέρχονται από τον παραμορφωμένο Χριστιανισμό που μαθαίνουν όσοι δασκαλεύονται στα πανεπιστήμια της Δύσης, που είναι η πατρίδα του ορθολογισμού και του ουμανισμού, κ’ ύστερα τον φέρνουνε αυτό τον ορθολογιστικό Χριστιανισμό σ’ εμάς. Γιατί έχουμε την κατάρρα να μαθαίνουνε όλα τα δικά μας από τους ξένους, ακόμα και την αρχαία γλώσσα.

Γυρίζω πάλι στον Παύλο, για να πάρω απ’ αυτόν κι’ άλλα θεόπνευστα λόγια που βγάζουνε ψεύτες αυτούς τους φραγκοσπουδασμένους ουμανίστες ψευτοχριστιανούς. Και παίρνω όλο λόγια του Παύλου, γιατί σ’ αυτόν τον άγιο φανερώνουνε την περισσότερη εκτίμησή τους, επειδή, με τα μέτρα που τον κρίνουνε, βρίσκουνε σ’ αυτόν περισσότερη εγκόσμια γνώση, κοινωνική δραστηριότητα, ρητορική δεινότητα, μεθοδικότητα, ψυχολογική εξύτητα, κι’ ένα σωρό άλλα τέτοια που τα εκτιμούνε πολύ, χωρίς να μπορούνε να δούνε οι θεότυφλοι πως ο Παύλος είναι ο μεγαλύτερος και σφοδρότερος εχθρός και κατακριτής της στραβής αντίληψης που έχουνε για τη χριστιανική θρησκεία.

Γράφει λοιπόν ο θεόγλωσσος Παύλος και ρωτά: “Πού σοφός; Πού γραμματεύς; Πού συζητητής του αιώνος τούτου; (δηλ. της κοσμικής σοφίας). Ουχί εμώρανεν ο Θεός την σοφίαν του κόσμου τούτου;” Σαν να λέγη: “Ποιος από τους σοφούς του κόσμου τούτου, από τους φιλοσόφους και τους δεινούς συζητητάς, με τη διαλεκτική τους, θα μπορέση να συζητήση, ή καν να καταλάβη αυτά που λέμε εμείς οι μωροί, εμείς που δεν γνωρίζουμε τα μαστορικά γυρίσματα της διαλεκτικής, εμείς οι απαίδευτοι

ανατολίτες, κι' όχι κατά βάθος εμείς, αλλά αυτά που λέγει το Πνεύμα το Άγιον με το στόμα μας;"

Και παρακάτω γράφει: "Σοφίαν δε λαλούμεν εν τοις τελείοις, σοφίαν δε ου του αιώνος τούτου, ουδέ των αρχόντων του αιώνος τούτου, των καταργουμένων". Ποιοι είναι οι άρχοντες του αιώνος τούτου, οι καταργούμενοι, παρά οι φιλόσοφοι κ' οι ρήτορες κ' οι άλλοι λογιής-λογής μαστόροι της κοσμικής λογοτεχνίας, που τα σκοτεινά φώτα τους, λένε οι τυφλοί διδάσκαλοι του λαού πως χρειάζονται στο χριστιανό, σαν να μην τους φθάνη το φως του Ευαγγελίου, που λέγει "αν το φως που έχουνε μέσα τους (οι τέτοιοι) είναι σκοτάδι, το σκοτάδι τους πόσο πρέπει να είναι;"

Λοιπόν, κατά το πνεύμα "του αιώνος τούτου του καταργουμένου" εορτάζουνε και δοξάζουνε και τον άγιον Βασίλειον, όχι σαν άγιον και αγωνιστή της αληθινής θρησκείας, αλλά σαν συγγραφέα "καλλιεπών συγγραμμάτων", "σοφόν ηθικολόγον και παιδαγωγόν, λάτρην της ελληνικής σοφίας".

Αλλά πόσο σύμφωνος είναι ο άγιος με κείνους που τον δοξάζουνε για την ελληνομάθειά του και για την εκτίμηση που είχε στην αρχαία σοφία, το φανερώνουνε τα παρακάτω λόγια από μια επιστολή που έγραψε στον Ευστάθιο επίσκοπο Σεβαστείας:

“Εγώ, γράφει, αφού ξόδεψα πολύν καιρόν στα μάταια πράγματα, κι’ αφού όλη σχεδόν τη νεότητά μου τη χάλασα με το να κοπιάζω για πράγματα ανώφελα (αδιαφόρετα), καταγινόμενος να μελετώ τα μαθήματα της “παρά του Θεού μωρανθείσης σοφίας”, επειδή κάποτε ξύπνησα σαν να κοιμόμουν σε βαθύν ύπνο, και άνοιξα τα μάτια μου στο θαυμαστό φως της αληθείας του Ευαγγελίου κ’ είδα καλά πως ήτανε άχρηστη “η σοφία των αρχόντων του αιώνος τούτου των καταργουμένων”, αφού έκλαψα πολύ για την ελεεινή ζωή μου, παρακαλούσα το Θεό να με χειροκρατήσει για να φωτισθώ στα δόγματα της ευσέβειας. Και πριν απ’ όλα προσπάθησα να αποκτήσω κάποια ηθική διόρθωση, επειδή είχε πάθει μεγάλη διαστροφή η ψυχή μου από τη συναναστροφή μου με τους κακούς ανθρώπους. Διάβασα λοιπόν το Ευαγγέλιο, και σαν είδα πως εκεί μέσα είναι γραμμένο πως συντείνει πολύ στη σωτηρία του ανθρώπου το να πουλήση τα υπάρχοντά του και να τα μοιράση στους φτωχούς αδελφούς του και να ζη χωρίς να φροντίζει καθόλου για τούτη τη ζωή, και να μην προσηλώνεται η ψυχή στα επίγεια από καμμιά συμπάθεια, παρακαλούσα να εύρω κάποιον από τους αδελφούς που να διάλεξε αυτόν το δρόμο στη ζωή του, ώστε, μαζί μ’ αυτόν, να ταξιδέψω και να περάσω τούτη την περαστική φουρτούνα της ζωής”.

Αλλά ποιος δίνει σημασία σ’ αυτά που λέγει ο Μέγας Βασίλειος; Ημείς κάναμε ένα δικό μας Χριστιανισμό, ένα βολικό, έναν ανθρωπινό και λογικό Χριστιανισμό, όπως λέγει ο μεγάλος Ιεροεξεταστής του Ντοστογιέφσκη, γιατί ο Χριστιανισμός που δίδαξε ο Χριστός είναι ανεφάρμοστος, απάνθρωπος. Εμείς, αντί ν’ ανέβουμε προς τον Χριστό, που λέγει “εγώ σαν υψωθώ, θα σας τραβήξω όλους προς εμένα”, τον κατεβάσαμε εκεί που βρισκόμαστε εμείς, και κάναμε ένα Χριστιανισμό σύμφωνο με τις αδυναμίες μας, με τα πάθη μας, με τις κοσμικές φιλοδοξίες μας, και δώσαμε και στους αγίους τα προσόντα που εκτιμούμε και που θαυμάζει η υλοφροσύνη μας, τους κάναμε φιλοσόφους, ρήτορας, πολιτικούς, ψυχολόγους, κοινωνιολόγους, παιδαγωγούς, επιστήμονες κ.λπ. Ο μεγάλος Ιεροεξεταστής, σαν πήγανε μπροστά του τον Χριστό (που πρόσταξε να τον πιάσουνε, επειδή ξανακατέβηκε στη γη και τον ακολουθούσε ο κόσμος), του είπε: “Τον καιρό που ήρθες στον κόσμο έφερες στους ανθρώπους μια θρησκεία σκληρή, ανεφάρμοστη, απάνθρωπη. Εμείς την κάναμε βολική, ανθρωπινή. Τι ξαναήρθες να κάνης πάλι στον κόσμο; Να μας τη χαλάσης, μόλις τη βάλουμε στο δρόμο; Γι’ αυτό, θα διατάξω να σε κάψουνε εν ονόματί σου, σαν αιρετικόν”.

Ο βολικός, ο ανθρωπινός Χριστιανισμός, αυτό το ανθρωπινό κατασκεύασμα, είναι η συχαμερή παραμόρφωση που έπαθε το Ευαγγέλιο από την πονηρή υλοφροσύνη της σαρκός.

Πηγή: Φώτη Κόντογλου, *Γίγαντες Ταπεινοί*, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 2000.